

1 רב אשי חולק על ראייתו של רב פפא: רב אשי אמר, אפילו תימא
 2 – אפילו תאמר שצדדין מותרין, אין זה קשה מדוע אסרו לסמוך
 3 ביום טוב, משום שכל דבתי נגה – כל מקום בהמה שוהה
 4 בגובהו לגב בהמה, כנגה דמי – הרי הוא נידון כגב בהמה, ולא
 5 כצדדין, ואסור להשתמש בו ביום טוב, ולכן אסור לסמוך על ראש
 6 הבהמה, שהוא שוה בגובהו לגבה.

משנה

7 משנתנו עוסקת בדיני הקרבת קרבנות ביום טוב: בית שמאי
 8 אומרים, מביאין קרבנות שלמים לבית המקדש להקריבם ביום טוב,
 9 מפני שהבעלים אוכלים את בשרם, ויש בכך משום צורך 'אוכל
 10 נפש' שהותר ביום טוב, ואין הבעלים סומכין עליהם ביום טוב לפני
 11 ההקרבה, משום שכשנשען על הבהמה הרי הוא משתמש בה,
 12 והדבר אסור מדרבנן, אלא סומך על הקרבן בערב יום טוב, מאחר
 13 שלבית שמאי אין הסמיכה צריכה להיות סמוך לשחיטת הבהמה.
 14 אבל לא מקריבים ביום טוב עולות שיכול להקריבן לאחר מכן,
 15 משום שהן קריבות כליל על המזבח, ואין בהם צורך 'אוכל נפש'
 16 של הדיוטות, וביום טוב הותר רק צורך 'אוכל נפש' של הדיוט ולא
 17 צורך גבוה, ולכן אסור להקריבן על המזבח. ובית הלל אומרים,
 18 מביאין ביום טוב שלמים וכן עולות ראייה, ואף סומכין עליהם ביום
 19 טוב, שכיון שמוותר להקריבם לא גזרו לבטל סמיכתם משום שבות.
 20 וכן נחלקו לגבי עצרת – חג השבועות שקל להיות כערב שבת,
 21 שבת שמאי אומרים, יום טוב אחר השבת – יום השחיטה של
 22 עולות הראייה ושלמי החגיגה נדחה עד יום ראשון, שהרי לפי בית
 23 שמאי אינם קרבים ביום טוב, כיון שיש להם תשלומין כל שבעה,
 24 וכל שכן שאינם קרבים בשבת. ובית הלל אומרים, אין צריכים יום
 25 טוב אחר השבת, מפני שמוותר להקריב את הקרבנות ביום טוב.
 26 ומודים בית הלל לבית שמאי, שאם קלה עצרת להיות כשבת
 27 עצמה, שיום טוב אחר השבת, משום שגם הם מודים שאין ראייה
 28 וחגיגה דוחות את השבת.

29 ובאותו יום טבוח' של עצרת שהוא ביום ראשון, אין בהן גדול
 30 מתלבש ככליו – בבגדי יום טוב שלו, וכן מותרין באותו היום
 31 כהספד וכתענית, שלא כבשאר ימי טבוח, שבהם כהן גדול
 32 מתלבש בבגדי יום טוב, ונהגו בהם איסור בהספד וכתענית.
 33 והטעם שאם חל יום טבוח של עצרת אחר השבת נוהגים כך, כדי
 34 שייבנו כולם שיום זה אינו יום טוב, שלא לקיים דברי הצדוקים
 35 האומרים שעצרת צריכה להיות דווקא אחר השבת, דהיינו ביום
 36 ראשון.

גמרא

37 אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא, מניין לעצרת – לחג השבועות,
 38 שיש לה – לקרבנותיה תשלומין כל שבעה, שאם לא הקריבם בזמנם
 39 יכול להקריב במשך ששה ימים נוספים, שנאמר (דברים טו ט) 'שלוש
 40 פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלהיך במקום אשר יבחר,

43 כחג המצות וכחג השבועות וכחג הספות, מקיש הכתוב חג השבועות
 44 לחג המצות, לומר לך, מה חג המצות אם לא הקריב ביום טוב
 45 ראשון יש לה תשלומין כל שבעה ימי החג, אף חג השבועות יש לה
 46 תשלומין כל שבעה.

47 מקשה הגמרא: מנין שהקיש הכתוב עצרת לחג המצות דווקא,
 48 ללמד שיש לה תשלומין כל שבעה, ואימא – שמא נאמר שמקיש
 49 הכתוב את חג השבועות לחג הספות, מה חג הספות יש לה
 50 תשלומין כל שמונה ימים, שהם שבעת ימי חג הסוכות ושמיני
 51 עצרת, אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שמונה, דהיינו שבעה
 52 ימים אחר החג.

53 מתרצת הגמרא: שמיני עצרת נגל בפני עצמו הוא, ואינו חלק מחג
 54 הסוכות, ולכן אי אפשר ללמוד מסוכות שיהיו לחג השבועות
 55 תשלומין כל שמונה.

56 חזרת הגמרא ומקשה על התירוץ: אימור דאמרי – לגבי מה אמרו
 57 שמיני נגל בפני עצמו הוא, הני מילי רק לענין כמה הלכות,
 58 שראשי תיבותיהן פו"ד קש"ב, דהיינו פייס, זמן, רגל, קרבן, שיר,
 59 ברכה, אבל לענין תשלומין של קרבנות חג הסוכות, שמיני עצרת
 60 אינו רגל בפני עצמו, אלא תשלומין דיום טוב ראשון של חג
 61 הסוכות הוא, דתני – שהרי שנינו במשנה (לעיל ט), מי שלא חג –
 62 שלא הביא קרבן חגיגה ביום טוב הראשון של חג הסוכות, חזינן את
 63 כל דהרגל – מקריב בשאר ימי החג, ואף ביום טוב האחרון – שמיני
 64 עצרת. ואם כן חזרת הקושיא, מדוע הקישו את חג השבועות לחג
 65 המצות דווקא, ולא הקישוהו לחג הסוכות, שיהיו לו תשלומין כל
 66 שמונה.

67 מתרצת הגמרא: כלל הוא, שתפשת מרובה לא תפשת, תפשת
 68 מועט תפשת. כלומר, שבכל מקום שיש שתי דרכים, האחת תופסת
 69 מרובה והאחרת תופסת מעט, טוב לנקוט בדרך התופסת מעט,
 70 משום שאם תפוס מרובה וצריך היית לתפוס את המעט, נמצא
 71 שחלק ממה שתפסת היה שלא כדיוק, ואילו אם אתה תופס את
 72 המעט, לא תפסת דבר שלא כדיוק, אף אם יתברר אחר כך שצריך
 73 היית לתפוס את המרובה, שהרי המעט גם הוא בכלל המרובה. וכן
 74 כאן, שיכולים אנו להקיש את העצרת לחג המצות או לחג
 75 הסוכות, מוטב להקיש לחג המצות שהוא המעט, שיש לו
 76 תשלומין רק כל שבעה, מלהקיש לחג הסוכות שהוא המרובה,
 77 שיש לו תשלומין כל שמונה.

78 מקשה הגמרא: אלא מאחר שאין מקישים את חג השבועות לחג
 79 הסוכות, אם כן למאי הלכתא פתביה דחמנא לחג הסוכות – לצורך
 80 איזו הלכה כתבה התורה שם גם את חג הסוכות.

81 מתרצת הגמרא: כדי לאקושי – להקיש את חג הסוכות לחג המצות,
 82 מה חג המצות כל איש ישראל מעון לינה במוצאי יום טוב
 83 בירושלים, ואינו שב לביתו אלא למחרת, אף חג הסוכות מעון לינה
 84 במוצאי יום טוב בירושלים.

85 שואלת הגמרא: והתם – שם, בחג המצות עצמו, מנלן שהוא טעון
 86 לינה במוצאי יום טוב בירושלים.

שנת הצלחה בלימוד התורה וקיום המצוות, וגם בכל העניינים הגשמיים, לעשותם – על-ידי העבודה דבכל דרכיך דעהו – דירה לו יתברך.

ממאמר פורים תשי"ז

כאשר המצב הנראה בעיני בשר הוא מצב של שלום ושלווה – אין לבני-ישראל לבטוח בהמצב הנראה לעיני בשר.

משיחת חג הפורים ה'תשי"ז

חזרת הגמרא ומקשה: **אי הכי**, נִפְשׁוּט מִיְנָה דְּחַד יוֹם מְבוּחַ – נוכיח
מכאן שיש לעצרת רק יום תשלומין אחד, ולא שבעה ימים, שהרי
לגבי עצרת שנינו 'יום טבוח' בלשון יחיד, ולא שנינו 'כל שבעת ימי
טבוח' כמו בפסח ובסוכות.
מתרצת הגמרא: **אימא** – נגרוס בברייתא 'ימי מְבוּחַ' בלשון רבים,
ואכן יש לעצרת תשלומין כל שבעה.
הגמרא מביאה קושיא נוספת על דברי רבי אלעזר שיש תשלומין
לעצרת: **תא שַׁמְעוּ**, דְּתַנִּי רַבָּה פַּר שְׁמוּאֵל, אֲמַרְהָ תוֹרָה, מְנַת יָמִים
וְקִדְשׁ חֲדָשׁ – עליך לספור שלושים יום, ולקדש את יום השלושים
להיות ראש חודש, להקריב בו קרבן מוסף. וכן אמרה תורה, מְנַת
יָמִים וְקִדְשׁ עֲצָרָת – עליך לספור חמישים יום, ולקדש את יום
החמישים לחג השבועות, להקריב בו את קרבנות חג השבועות.
ולומדים זה מזה, מַה חֲדָשׁ לְמַנְיָו – כשם שבמנין ימי החודש
הקדושה נקבעת רק על אחד ממנייניו, דהיינו על יום אחד מתוך
מנין הימים, שהיום השלושים לספירה נעשה ראש חודש, אַף
עֲצָרָת לְמַנְיָו – כך גם במנין של חג השבועות, הקדושה נקבעת
רק על יום אחד מהמנין, שהיום החמישים יהיה חג השבועות.
מבררת הגמרא: **מאי לאו** – האם אין הכוונה בלימוד זה, שְׁמַר –
לומדים עצרת מראש חֲדָשׁ לגבי זמן הקרבת הקרבנות, מַה חֲדָשׁ
יוֹם אֶחָד – כשם שקרבנות ראש חודש קרבים ביום אחד בלבד,
דהיינו רק ביום ראש חודש, אַף קרבנות העֲצָרָת קרבים ביום אֶחָד
בלבד, ואין להם תשלומין בימים נוספים.
דוחה הגמרא: **אמר רבא**, וְתַסְפְּרָא – וכי אתה סבור להקשות מכאן
על רבי אלעזר, אֲמַר עֲצָרָת יוֹמֵי מְנִינָו, שְׁבוּעֵי לֹא מְנִינָו – וכי העצרת
נמנית רק במנין ימים, ולא נמנית במנין שבועות, וְהָאֵמַר אֲבִי,
מְצוּהָ לְמִינֵי יוֹמֵי – מצוה למנות בספירת העומר את הימים,
שיאמר 'היום יום אחד לעומר', דְּבְתִיב (ויקרא כג טז) 'תִּסְפְּרוּ חֲמִשָּׁים
יוֹם, וּמְצוּהָ לְמִינֵי שְׁבוּעֵי – ומצוה למנות גם את השבועות,
שיאמר 'היום שבוע אחד לעומר', דְּבְתִיב (דברים טז ט) 'שִׁבְעָה שָׁבָעַת
תִּסְפֹּר לָךְ, וְעוֹד, וְעֵשִׂיתָ חַג שְׁבָעוֹת' בְּתִיב (שם טז ט), הרי שהעצרת
קרויה 'חג שְׁבָעוֹת' על שם שמונים לה שבועות, ואם כן, מה
שדרשו בברייתא שהעצרת מתקדשת לאחד ממנייניה, הוא גם
למנין הימים וגם למנין השבועות, שהיא מתקדשת ליום אחד
ממנין הימים לגבי קדושת יום טוב, ולשבוע אחד ממנין השבועות
לגבי תשלומין.
בגמרא לעיל (ע"א) הובאו דברי רבי אלעזר בשם רבי אושעיא,
שלמד שיש לעצרת תשלומין מהדיקש לחג המצות. הגמרא מביאה
לימוד אחר לדין זה: דְּבִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב תֵּנָא, אֲמַר קָרָא בענין
עצרת (ויקרא כג כא), 'וְקִרְאתֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהִיֶה
לְכֶם כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ, ובפסוק שאחריו נאמר (שם כג
כא) 'וּבְקִרְאתֶם אֶת קִצִּיר אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֶךְ בְּקִרְכֶּךָ, ויש
לדרוש מסמיכות הפסוקים, שיש חג שנקרא מקרא קודש ואף על
פי כן מותר לקצור בו, ואִיזוהו אותו חג שֶׁאֲתָהּ קוֹרָא אותו מקרא
קודש וְקוֹצֵר בו תבואה, הוּא אֲמַר זֶה חַג עֲצָרָת, שהרי הפסוקים
הללו נאמרו על חג עצרת. ויש לשאול על כך, אִימַת – מתי מותר
לקצור בחג העצרת, אִילִימָא בְּיוֹם מְבוּחַ עֲצָרָת, קִצְרָה
בְּיוֹם מְבוּחַ מִי שְׁרִי – וכי מותר לקצור ביום טוב, אִלָּא לֹא לְתַשְׁלוּמִין
– בהכרח צריך לפרש שמדובר בפסוק על ימי התשלומין של
עצרת, שהכתוב קורא לימים שאחר העצרת 'מקרא קודש', מכיון
שאפשר להשלים בהם את קרבנות העצרת, אף שמותר לעשות
בהם מלאכה, ולמדנו מכאן שיש לעצרת תשלומין.
הגמרא מבארת מדוע צריכים את שני הלימודים לתשלומי
העצרת: וְאֵף עַל גַּב דְּאִיתְמַר דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֲמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא – אף
שכבר נאמר הדיקש לחג המצות שממנו למד רבי אלעזר בשם
רבי אושעיא, מכל מקום אֲצַטְרִיךְ – צריכים גם לדרבי אֱלִיעֶזֶר בֶּן
יעקב שלומד מסמיכות הפסוקים. דְּאִי – אם היו לומדים זאת רק
מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֲמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא, הוּא אֲמִינָא, מַה תַּשְׁלוּמִין שָׁל חַג
הַמְּצוֹת אֲסוּר בְּעֵשִׂית מְלֹאכָה, שהרי התשלומין שלו הם בחול
המועד וביום טוב אחרון של פסח, אַף תַּשְׁלוּמֵי עֲצָרָת נְמִי אֲסוּר
בְּעֵשִׂית מְלֹאכָה, לכן קִמְשַׁמַּע לֹן דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, שתשלומי
עצרת מותרים בעשיית מלאכה, שהרי מפורש בפסוק שמותר
לקצור בהם. וְאִי – אם היו לומדים זאת רק מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב,

משיבה הגמרא: דבר זה נלמד מִדְּבְתִיב לגבי חג הפסח (דברים טז ט-י),
'שֶׁם תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּעֶרֶב כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צִאתְךָ מִמִּצְרָיִם
וְגו', וּפְנִיתָ בְּכַף וְהִלַּכְתָּ לְאֵהָלֶיךָ, וּבּוֹדָאֵי שְׁכוּונַת הַכְּתוּב לְבוֹקֵר
שֶׁל חוֹל הַמוֹעֵד וְלֹא לְבוֹקֵר שֶׁל יוֹם טוֹב, שהרי ביום טוב אסור
לצאת יותר מאלפיים אמה ממקומו, משום אסור תחומין, ונמצא
שיש ללון בירושלים במוצאי יום טוב של חג הפסח.
הגמרא חוזרת למה שאמר רבי אלעזר לעיל (ע"א), שהעצרת יש
לה תשלומין כל שבעה. מקשה הגמרא: תַּנּוּ – שנינו במשנה (לעיל
ע"א), עֲצָרָת שְׁחָל לְהוֹיֹת עֶרֶב שַׁבָּת, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, יוֹם מְבוּחַ
אֶחָד הַשַּׁבָּת – זמן שחיטת הקרבנות הוא ביום ראשון, וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים, אִין לָהּ יוֹם מְבוּחַ. מדייקת הגמרא: מַאי לֹא – האם אין
כוונת בית הלל לומר שהעצרת אִין לָהּ יוֹם מְבוּחַ כָּלֵל, דהיינו שאין
לה אף יום של תשלומין, ומי שלא הקריב את קרבנותיו בחג
השבועות עצמו שוב אינו מקריב, והלכה כבית הלל, ואם כן קשה
מכאן על דברי רבי אלעזר שיש לעצרת תשלומין כל שבעה.
מתרצת הגמרא: לֹא – אין זו כוונת בית הלל, אלא הכוונה היא רק
שֶׁעֲצָרָת שְׁחָלָה בערב שבת אִינָה צְרִיכָה יוֹם מְבוּחַ, שהרי לבית
הלל אפשר להקריב את קרבנותיה בזמנם, שהקרבנות דוחה יום
טוב, אבל אם לא הקריב בעצרת טוברים גם בית הלל שמקריב כל
שבועה.
חזרת הגמרא ומקשה על התירוץ: וְמַאי קָא מְשַׁמַּע לֹן – אם כן, מה
לימדונו בית הלל בדין זה, וכי באו ללמד רק דְּמִקְרִבִינָו בְּיוֹמֵיהּ –
שמקריבים את קרבנות העצרת בזמנם, כלומר שהקרבנות דוחה
יום טוב, הָא אִיפְלִיגוּ בָּהּ חֲדָא וְיִמְנָא – הרי כבר נחלקו בית שמאי
ובית הלל בדין זה פעם אחת ברישא של המשנה, דְּתַנּוּ, בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים מְבִיאִין בְּיוֹם טוֹב שְׁלָמִים וְאִין סוּמְכִין עֲלֵיהֶם, אֲכָל לֹא
עוֹלוֹת, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, מְבִיאִין שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת וְסוּמְכִין עֲלֵיהֶם,
ומדוע הוצרכו בית הלל לחזור ולומר שוב בסיפא שהקרבנות
קרבנות החג דוחה יום טוב.
מתרצת הגמרא: כוונת בית הלל היא אכן ללמד שמותר להקריב
את קרבנות העצרת בזמנם, וְצְרִיכָא – צריכה המשנה ללמד את
מחלוקתם בשני האופנים, ברישא ובסיפא, דְּאִי אֲשַׁמְעִין בָּהּ –
שאם היתה המשנה מלמדת זאת רק בנידון של הרישא, בעצרת
שחלה בשאר ימי החול, סבורים היינו לומר שדווקא בָּהּ קָא
אֲמַרִי בֵּית שְׁמַאי שאין מביאים עולות ביום טוב, מְשוּם דְּאֲפִשְׁר
להקריבם לְמַחֵר – למחרת יום טוב שהוא חול, אֲכָל בָּהּ – כאן,
בנידון של הסיפא, בעצרת שחלה בערב שבת, אִימָא מוֹדוּ לָהּ –
נאמר שבוזה מודים להם בית שמאי לְבֵית הַלֵּל שמקריבים ביום
טוב, שהרי אם לא נקריבם ביום טוב תידחה הקרבנות בשני ימים,
שהרי גם בשבת אינם קרבים, ושמא מתוך שדוחים אותם יומיים
יבואו לפשוע בהם ולא יקריבום כלל. לכן הוצרכה המשנה
ללמדנו בסיפא, שגם בזה טוברים בית שמאי שדוחים את
הקרבנות ליום ראשון. וְאִי אֲשַׁמְעִין בָּהּ – ואם היתה המשנה
מלמדת זאת רק בסיפא, בעצרת שחלה להיות בערב שבת,
סבורים היינו לומר שדווקא בָּהּ קָא אֲמַרִי בֵּית הַלֵּל שהקרבנות
דוחה את החג, מְשוּם דְּלֹא אֲפִשְׁר להקריבם לְמַחֵר, שהרי הוא
שבת, ואם כן תידחה הקרבנות בשני ימים, וחוששים שמא יפשעו
ולא יקריבום כלל, אֲכָל בָּהּ – ברישא, ביום טוב שחל בשאר ימי
השבוע, שאפשר להקריבם למחר, אִימָא מוֹדוּ – נאמר שמודים
בית הלל לְבֵית שְׁמַאי שאין הקרבנות דוחה יום טוב. צְרִיכָא – לכן
הוצרכו גם הרישא וגם הסיפא.
הגמרא מקשה קושיא נוספת על דברי רבי אלעזר שיש לעצרת
תשלומין כל שבעה: תָּא שַׁמְעוּ, ששנינו בברייתא, מִי שְׁלֹא חָג –
שלא הקריב קרבן חגיגה כל שִׁבְעָת יְמֵי הַפֶּסַח, וְכֵן מִי שְׁלֹא הִקְרִיב
כָּל שְׁמוֹנֵת יְמֵי הַחֵג, דהיינו שבעת ימי חג הסוכות ושמיני עצרת,
וְכֵן מִי שְׁלֹא הִקְרִיב בְּיוֹם מְבוּחַ תְּרַאשׁוֹן שָׁל עֲצָרָת – חג השבועות,
שׁוֹב אִינוּ חוֹנְג – אינו יכול עוד להקריב קרבן חגיגה. מַאי לֹא –
האם לא שנינו בברייתא, שאם לא הקריב ביום מְבוּחַ שָׁל עֲצָרָת
קרבן חגיגה, שוב אינו מקריב, הרי שאין לעצרת תשלומין כלל.
מתרצת הגמרא: לֹא – אין מדובר בברייתא ביום טוב של עצרת,
אלא יש לגרוס בברייתא 'יום מְבוּחַ', דהיינו יום התשלומין של
עצרת, שמי שלא חג ביום זה, שוב אינו חוגג, אבל לעצרת עצמה
יש תשלומין.